

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

13. Proponitur duo argumenta pro asserenda gratia sufficiente. Dissertitur fuse de possibilità, & impossibilitate præceptoru[m] Dei. Esse quanda[m] volu[n]tatis infirmitatem, quâ non potest certas ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

CAPVT XIII.

Proponuntur duo argumenta pro asserenda gratia sufficiente. Dissertur fusè de possibilitate & impossibilitate præceptorum Dei. Esse quandam voluntatis infirmitatem, qua non potest certas tentationes superare, nec adesse gratia qua superentur, nec Spiritus orationis, quo vires impetrentur.

PRIMUM omnium tanquam inexpugnabile munimentum asserunt, quod Deus jubeat homines credere, penitere, legem naturalem decalogi, cæterisque sub æternæ perditionis pena servare: Deus autem non jubet impossibilia, ergo dat omnibus sufficiens auxilium ad ea faciendam quæ jubet. Deinde peccant homines etiam infideles, quando fidei & penitentiæ præcepta, legesque naturales violant, ergo sufficiens auxilium habent ad vitanda illa peccata: nemo enim peccat in eo quod vitare non potest. In his difficultatibus ex ratione petitis penè fundantur omnia cetera quæ de consilio, hortatione, suasionem ad faciendum præceptum asseruntur, ut omnibus gratiam sufficientem adesse persuadeant. Et ipsa ista tres difficultates ex eodem fonte fluunt, ex impotentia scilicet præcepta faciendi. Si enim infidelis & obduratus aut excoecatus non potest præceptum facere, ergo Deus præcipit impossibile, ergo infidelis peccatum vitare non potest, ergo non est peccatum, ergo non est liber ad bonum.

Respondetur de illis omnibus objectionibus alibi multa diximus. De duabus quidem primis in libro quarto de statu naturæ lapsæ. De tertia verò in libro tertio. Quæ si recte intelligantur, nihil difficultatis in earum solutione remanebit. Nihil tamen vetat ad pleniorè intelligentiam, quædam inde delibando repetere, & quædam ex Aug. addere, quo clarius ostendatur, non cum istorum argumentorum velut insuperabiles moles veritù declinasse, sed sapenunero solvendo disjecisse.

Respondetur igitur primam illam sententiam qua dicitur Deum non jubere id quod homini est impossibile, nunquam sic intellexisse Augustinum, ut Deus non possit homini præcipere id quod proprijs viribus suis implere non potest. sed solum quod ita impossibile est, ut neque proprijs neque alienis viribus, si illas in auxilium advocaverit, possit implere. Unde sæpenumero ex professo docet, Deum jubere quædam quæ non potest homo facere, ipsumque auxilium suum subtrahere non ut desperet homo, sed ut faciendi vires & auxilium quibus se carere sentit, sibi imploranda esse doceatur. Quod ex ijs quæ fusè diximus de lege Judaicæ data, quam implere non poterant, ut ipsa legis prævaricatione ad auxilium gratiæ invocandum ducerentur, manifestissime constat. In quibus tamen, si quid obscuritatis alicui fortasse superesset, ex alijs perspicuis locis illustrari potest. Nam hoc idem sibi vult Augustinus, quando contra Pelagia-

A nos præceptorù possibilitatem cõtentiõssimè inculcantes dicit: Itaque præcepto facere commo- *Lib. de nat nemur quod conantes & nostris viribus non valentes: & grat. c. 15* adiutorium divinum precemur. Et inferius post aliquot capita: Non igitur Deus impossibilia iubet; *ibid. c. 43.* sed iubendo admonet, & facere quod possis, & petere quod non possis. Et multis in eodem libro interjectis: Eo quippe ipso quo firmissime creditur, Deum *ibid. c. 69.* iustum & bonum, impossibilia non potuisse præcipere, hinc admonemur, & in facilibus quid æquamus, & in difficultibus quid petamus. Et in libro de Spiritu & littera: Ideo enim lex iubet, ut admoneat quid faciat fides, ut cui iubetur, si nondum potest, *lib. de perf. reur.* se ut quid petat. Si autem continuo potest, & obtemperat, debet etiam scire quod dante potest. Et in libro de perfectione iustitiæ, summis viribus Celestius contendit, præcepta esse debere possibilia. Nam cur, inquit præcipi- *lib. de perf. reur.* retur, quod si omnino non posses? Respondet ei *ibid. c. 3.*

B Augustinus similitudine: Consultissime homini præcipi, ut recte passibus ambulat; ut cum se non posse per specerit, medicinam requirat. Quam similitudinem paulò ante lucidius declaraverat: Cum videmus claudum qui sanari potest, rectè utique dicimus debet homo iste esse sine claudicatione. & si debet, potest. Nec tamen cum vult continuo potest, sed cum fuerit adhibita curatione sanatus, & medicina adiuverit voluntatem. Et libro de gratia & libero arbitrio, eandem objectionem Augustino Pelagiani movent: Magnum aliquid Pelagianum se ferre putant, quando dicunt, Non iubet *lib. de grat. & lib. arb. cap. 16.* Deus quod sciret non posse ab homine fieri. Quomodo igitur retundit istud eorù acutissimum relum? *ibid.* Quis hæc, an, nesciat? Sed ideo iubet aliqua, quæ non possumus, ut noverimus quid ab illo petere debeamus. Ipsa est enim fides, qua orando imperat, quod lex imperat. Quam Augustini doctrinam Aug. verbis paulò ante citatis Tridentina Synodus tanquam Catholicam sanxit: Deus impossibilia non iubet, sed iubendo monet *Conc. Trid. sess. 6 c. 11.* & facere quod possis, & petere quod non possis. *ex Aug. lib. de natura & gratia c. 43.*

C Ex hac indubitata doctrina quædam non parvi momenti ad hanc rem spectantia inferuntur & clarescunt. Primum quidem, esse quædam homini præcepta secundum statum & vires in quibus constitutus est, impossibilia. Hoc enim non solum illa loca exserte profutur, dum dicitur Deum aliqua iubere quæ non possumus, sed etiã ipsa oratio, qua petimus ut possimus, perspicuè attestatione confirmat. Si enim iam possumus ad quid petimus ut possimus.

Secundum, non adesse semper gratiam qua possumus, hoc est, qua illa eadem præcepta implere sufficiamus. Si enim iam adesse gratia, qua præcepta implere sufficientes sumus & possumus, stultum est orando fatigare, ut possimus.

Lib. de nat. & grat. Lib. de sancta Virginit. cap. 41

Nam quid stultius, ut Aug. ait, quam orare ut possis id quod iam habes in tua potestate? Mendaciter enim periturus, inquit, si ea quae praecepta sunt, non adiuuante eius gratia facere possumus.

Rom. 10. Epist. 89.

Tertium hanc impotentiam reperiri non solum in excruciatibus & obduratis, & infidelibus, de quibus nunquam vel Augustinus vel Ecclesia, sed solum Scholastici nonnulli ex humanis rationibus, dubitarunt, sed etiam fideles & iusti, qui & fidem Christi & charitatem iustitiae susceperunt. Nam de fidelibus in omnibus istis locis Augustinus loquitur, utpote qui soli ad petendum auxilium idonei sunt. Infideles enim quomodo invocant in quem non crediderunt? Nam ut sanctus Doctor ait: Ad hoc credunt qui recte credunt, ut invocent in quem crediderunt & VALEANT FACERE, quod in praeceptis legitimis acciperunt. Tridentinum verò de iustificatis expressè loquebatur, ut id ostenderet, quod praemiserat, Dei praecepta homini IUSTIFICATO ad observandum non esse impossibilia, eo quod iubendo Deus moneat petere quod non possis; & si exaudiat, adjuvet ut possis.

Supra lib. de prof. luss. cap. 3.

Quartum hanc impossibilitatem fidelibus accidere, non tantum quando nolunt praecepta facere, sed etiam quando volunt. Perspicuum est enim eos qui Deum pro impetranda gratia deprecantur, ut valeant facere quod iubetur, iam habere praecepti implendi voluntatem, sed deesse potestatem. Nam de volentibus Augustinus loquebatur, quando dicebat, Nec tamen eum vult continuo potest, sed eum fuerit adhibita curatione sanatus & medicina adiuverit voluntatem. Et in eodem libro paulò inferius, indicans hoc ex praecedentium peccatorum sive actualium sive originalis poena proficisci, sub quibus, inquit, poenis positi vel NON POSSUMUS, quod volumus, intelligere, vel quod intellexerimus, VOLUMUS, NEC VALEMUS IMPLERE. De volentibus quoque loquebatur, quando dicebat: Surge & ambula. Forte conaris ambulare & non potes, quia dolent pedes. Vnde dolent pedes? An iubente avaritia per aspera incurruni? De volentibus loquebatur quando dicebat: Est & hic unde illi placeamus eius misericordiam in his deprecando à peccatis nos, quantum possumus abstinendo: in quantum autem non possumus, consistendo atque plangendo.

Ibid. r. 4.

Tract. 34. in Ioannem.

De volentibus loquebatur quando dicebat: Volumus ò Domine, volumus & non possumus: aut forte nec volumus, premente sarcina gravamur, & nolimus. De volentibus loquebatur quando dicebat: Iohanno firmiter perpetuam sufficientiam homini adesse praedicanti: Quando fecundam eam (qualitatem malam animo firmiter inhaerentem) dicitur animus malus, vel potius homo malus, nonne metuis ne voluntas bona, aut non ibi esse possit, aut VALERE NIHIL POSSIT? De volente Apostolo loquebatur, quando dicebat eum fuisse iam praecepti capacem, sed non efficacem & idèo pravariatorem legi. De volentibus loquebatur quando dicebat: Sufficit tibi gratia mea, non sufficit tibi voluntas tua. Et cur quare non sufficit? Audi: Volo ut velis, sed

Serm. 97. de diversis c. 4.

non sufficit ut velis. Adiuuandus es ut plenè velis, & impleas quod velis. De volentibus loquebatur quando dicebat. Sunt necessitate facta improbanda, ubi vult homo rectè facere & non potest. Et quando dicebat quod nunc post peccatum, non habet homo in potestate ut bonus sit, sive non videndo qualis esse debeat, sive videndo & NON VALENDO ESSE, qualem debere esse se videt: quia ut infra subiicit, Illa est enim poena iustissima, ut qui sciens rectè non facit amittat, scire quod rectum sit: & qui rectè facere cum posset noluisset amittat posse cum velit. De volentibus loquebatur quando dicebat: Qui cogenti cupiditati BONA VOLUNTATE resistere NON POTEST, & idèo facit contra praecepta iustitiae, iam hoc ita peccatum est, ut sit etiam poena peccati. De volentibus loquebatur quando dicebat: Invenit ergo se ligatum difficultatibus cupiditatum, & NON POSSE viam propter compedes ambulare. Inclusum se sentit difficultate vitiorum, & tanquam MURO IMPOSSIBILITATIS erecto, portisq; clausis qua evadat ut rectè vivat, non invenit. Et inferius: Conat & NON POTEST, ligatum se sentit, exclamat ad Dominum. Et iterum: Si eum primitus CUM VELLET POSSET & non sentiret adversus se obtinentes cupiditates, nec vinculis suis gravata anima collideretur, suis viribus tribueret quod se POSSE sentiret. Cui sanctus Prosper discipulus ejus in eundem Psalmum succinit, esse enim dicit vitia quadam IMPOSSIBILITATIS, & illa cupiditatum contrariarum impedimenta, quae à Deo rumpenda sunt, ut ad rectè agendum acciperet facultatem. Itaque humilitatem doceri hominem per EXPERIENTIAM IMPOSSIBILITATIS sua, ut videlicet, sic inveniant se sine adiutorio DEI NIHIL POSSE. De volentibus loquebatur, quando dicebat Augustinus Bon facio, serva saltem pudicitiam coniugalem & roga Deum, ut quod non POTES MO- DO POSSIS aliquando. Quam doctrinam fundatissimam, si accersitis integre testimonij confirmare vellemus, unum integrum parvè volumen ex ejus verbis excrefecerit.

Lib. 6. contra Iu. cap. 18. Lib. 11. ad Bonif. c. 3. Serm. 3. de verb. Apost. cap. 8.

Hinc ergo fit ut non senel de sancto Petro etiam volente dicat, cum Christum negare, invalidas infirmasque fuisse vires ejus, imò non potuisse mortem ferre pro Christo, quamvis hoc & velle, & se posse iudicaret: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Et illi, etiam in hoc superbi, POSSUMUS. Quomodo Petrus tecum usque ad mortem. Fortis vir, donec samina diceret. Et iste cum illis erat. Sic & illi POSSUMUS. POTESTIS? POSSUMUS. Et ille Calicem quidem meum bibetis; & si modo NON POTESTIS, tamen bibetis. Quomodo ait Petro, NON POTES me sequi modo: se queris autem postea. Et in tractatibus in Ioannem: Quid festinas Petre? Nondum testis Spiritu solidavit terra. Noli extolli praesumendo, NON POTES modo. Noli dei; desperando: sequeris postea. Sed quid aibus ille dicit? Quare te non possum sequi modo? Animam meam pro te ponam: Quid in animo eius esset cupiditatis videbat, quid vitium non videbat &c. quantum sibi assumpserat Petrus

Cap. 10. Lib. 3. de lib. arbit. 2. Ibid. Lib. 3. de lib. arbit. 2. cap. 18. Lib. 1. tract. 1. 15. In Psal. 105. Prop. 13. Epist. 70. Tra. 36. in Ioannem.

non sufficit ut velis. Adiuuandus es ut plenè velis, & impleas quod velis. De volentibus loquebatur quando dicebat. Sunt necessitate facta improbanda, ubi vult homo rectè facere & non potest. Et quando dicebat quod nunc post peccatum, non habet homo in potestate ut bonus sit, sive non videndo qualis esse debeat, sive videndo & NON VALENDO ESSE, qualem debere esse se videt: quia ut infra subiicit, Illa est enim poena iustissima, ut qui sciens rectè non facit amittat, scire quod rectum sit: & qui rectè facere cum posset noluisset amittat posse cum velit. De volentibus loquebatur quando dicebat: Qui cogenti cupiditati BONA VOLUNTATE resistere NON POTEST, & idèo facit contra praecepta iustitiae, iam hoc ita peccatum est, ut sit etiam poena peccati. De volentibus loquebatur quando dicebat: Invenit ergo se ligatum difficultatibus cupiditatum, & NON POSSE viam propter compedes ambulare. Inclusum se sentit difficultate vitiorum, & tanquam MURO IMPOSSIBILITATIS erecto, portisq; clausis qua evadat ut rectè vivat, non invenit. Et inferius: Conat & NON POTEST, ligatum se sentit, exclamat ad Dominum. Et iterum: Si eum primitus CUM VELLET POSSET & non sentiret adversus se obtinentes cupiditates, nec vinculis suis gravata anima collideretur, suis viribus tribueret quod se POSSE sentiret. Cui sanctus Prosper discipulus ejus in eundem Psalmum succinit, esse enim dicit vitia quadam IMPOSSIBILITATIS, & illa cupiditatum contrariarum impedimenta, quae à Deo rumpenda sunt, ut ad rectè agendum acciperet facultatem. Itaque humilitatem doceri hominem per EXPERIENTIAM IMPOSSIBILITATIS sua, ut videlicet, sic inveniant se sine adiutorio DEI NIHIL POSSE. De volentibus loquebatur, quando dicebat Augustinus Bon facio, serva saltem pudicitiam coniugalem & roga Deum, ut quod non POTES MO- DO POSSIS aliquando. Quam doctrinam fundatissimam, si accersitis integre testimonij confirmare vellemus, unum integrum parvè volumen ex ejus verbis excrefecerit.

Hinc ergo fit ut non senel de sancto Petro etiam volente dicat, cum Christum negare, invalidas infirmasque fuisse vires ejus, imò non potuisse mortem ferre pro Christo, quamvis hoc & velle, & se posse iudicaret: Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Et illi, etiam in hoc superbi, POSSUMUS. Quomodo Petrus tecum usque ad mortem. Fortis vir, donec samina diceret. Et iste cum illis erat. Sic & illi POSSUMUS. POTESTIS? POSSUMUS. Et ille Calicem quidem meum bibetis; & si modo NON POTESTIS, tamen bibetis. Quomodo ait Petro, NON POTES me sequi modo: se queris autem postea. Et in tractatibus in Ioannem: Quid festinas Petre? Nondum testis Spiritu solidavit terra. Noli extolli praesumendo, NON POTES modo. Noli dei; desperando: sequeris postea. Sed quid aibus ille dicit? Quare te non possum sequi modo? Animam meam pro te ponam: Quid in animo eius esset cupiditatis videbat, quid vitium non videbat &c. quantum sibi assumpserat Petrus

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Petrus inueniendi quid uellet, ignorans quid posset. Et tractatu nonagesimo sexto: Mori pro Christo nondum erant idonei tunc Apostoli, quibus dicebat, **NON POTESTIS** me sequi modo. Unde primus eorum Petrus, qui hoc iam se posse praesumpserat, aliquid expertus est, quam putabat. Et in sermonibus de diuersis: a Nondum poterat, mori pro Domino, quia infirmus erat. Et in alio sermone: b Secutus est Dominum passurum, sed tunc **NON POTUIT** sequi passurum. Secutus est pedibus, nondum idoneus sequi moribus. Promisit se moriturum pro illo & **NON POTUIT** nec cum illo. Plus enim ausus erat, quam eius capacitas sustinebat, plus promiserat quam **POTERAT**. Quibus omnibus locis & aliis multis passim docet, Petrum eum se pro Christo moriturum polliceretur, propter defectum uirium uoluntatis praestare non potuisse quod promiserat: uoluntas enim eius, hoc est vis, uolendi diuinitus ei data adhuc parua erat, quam oportebat esse maximam, ne mortis oblatæ terrore frangeretur. Itaque causam alibi prodens praesumptuosæ sollicitationis Petri, quod non distingueret inter uelle & posse uoluntatis, inter parua magnamque uoluntatem & charitatem, *Quamuis parua & imperfecta (charitas) non deerat Petro, quando dicebat Domino, animam meam pro te ponam. Putabat enim se posse, quod se uelle sentiebat.*

Hinc ergo fit iterum, ut subinde doceat Augustinus, quarundam cupiditatum tentationes, aliquorum hominum uires superare, ita ut eas superare non possint. Nam hoc est illud quod iam ante ex libro tertio de libero arbitrio produximus, quod nunc uideat homo, quod recte faciendum sit, & uelle, nec posse implere. Et quod amiserit posse cum uelit; quod errat inuitus, & resistente atque torquente dolore carnis uiculi, id est concupiscentiæ, **NON POSSIT**, a libidinosis operibus temperare; quod luit nocensuante impellentis concupiscentiæ facta improbanda, ubi uult homo recte facere, & **NON POTEST**. Quod & Persius Poëtam Ethnicum agnouisse, in libro de Magistro tradit, quando hanc unam anteponebat penam, qua cruciantur homines, qui uita qua uitare **NON POSSUNT**, coguntur agnoscere.

Ex quo fit ut illum Apostoli locum quo dicit, *Fidelis esse Deum, qui non patietur uos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione prouentum, ut POSSITIS* sustinere, nullo modo tam indifferetè intelligat, ut hoc in omnibus omnino fidelibus obseruetur. Noverat enim hoc non exiguum esse diuinae gratiæ beneficium, quod propter quia gratia est, non promiscuè cuiilibet etiam credentium tribuit, sed tantum orantibus ac de diuino adiutorio, sicut oportet, confidentibus, adeoque serè electis: Tantum pro conditione mortalitatis huius aduersari sinitur, diabolus, quantum eis expedire uouit, de quo sacralittere per os Apostolicum: *Fidelis Deus qui non permittet uos tentari supra id quod potestis, sed faciet &c.* Sed circa eos ista seruantur de quibus Apostolus dicit, *Scimus quia diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, is qui secundum propositum uocati sunt sancti.* Et in libro de cate-

chizandis rudibus: *Humilis esto Deo, ut non te permittat tentari ultra uires tuas.* Et in fine libri: *Opera misericordiae cum pia humilitate impetrant a Domino, ut non permittat seruos suos tentari plus quam possint sustinere.* Et in libro de sancta Virginitate, *De uiribus uestris expertis cavete, ne quia ferre aliquid potuistis, insensim: de inexperis autem orate, ne supra quam potestis ferre tentemini.* Et in tractatu de urbis excidio: *Plane oremus & gemiscamus ad Dominum ut seruetur erga nos quod Apostolus dicit, Fidelis Deus qui non uos finet tentari supra id quod potestis.* Quibus omnibus locis aperte significat, hoc beneficium non promiscuè quibuslibet tribui, sed humilibus orantibus, satagentibus: frustra enim oratur si omnibus praesto est. Nam reuera sicut non omnibus tribuitur, ut non inducantur in tentationem, ita non omnibus datur, ut non tententur supra id quod possunt. Idem enim utriusque sensus est orationis, iuxta id quod docet Augustinus; illam partem dominicæ precationis exponens: *Aliud est tentari, sine quo nullus probatus est iustus, aliud in tentationem induci, id est, a tentatore induci. Hoc est ergo quod oramus, ut non permittat nos Deus tentari supra id quod POSSUMUS, sed faciat cum tentatione prouentum, ut POSSIMUS* sustinere.

Hæc igitur quoque ratio est, cur multos Deus tentari sinat & cadere. Nempe, ut uirium suarum uoluntatis capiant experientiam, & qui illas ualde magnas esse decepti putant, discant uel statu, uel lapsu, uel imminenti periculo suo, quid facere possint, quid ferre non possint. Sic enim Petrus experientia de Deo, deposuit perniciosam praesumptionem, quam de sua uoluntatis uiribus seu potestate conceperat. Nam illa probatio (Abrahæ) ut inquit Augustinus, ideo facta est, ut nos nosceremus quod Deus iam noverat &c. Et fortassis ipse Abraham nondum noverat, quas uires haberet fides. Vnusquisque enim se tentatione, tanquam interrogatus agnoscit: sicut Petrus, quas uires haberet fides eius, utique nesciebat quando dixit Domino, *Tecum paratus sum usque ad mortem.* Dominus autem qui noverat eum, praedixit ubi deficeret, prænuncians illi infirmitatem eius tanquam talia uena cordis. Proinde Petrus qui ante tentationem praesumpsit de se, in tentatione didicit se. Et in Psalmum quadragesimum tertium: *Ipse Abraham se non cognouit, quia in ipsa tentatione ipse sibi innotuit.* Plerumque enim homo putat se posse, quod non potest, aut putat se non posse, quod potest. Accedat ad illum interrogatio ex diuina dispensatione, & per interrogationem notus sit sibi, dicitur Deus cognouisse quod illum fecit nosse. Numquid Petrus noverat se, quando dixit medico, *Tecum sum usque ad mortem;* Medicus noverat uenæ spectat quid intus ageretur in agro, agrotus non noverat. Venit accessio tentationis & probavit medicus sententiam suam, perdidit ager praesumptionem suam. Et in Psalmum quinquagesimum quintum: *Omnis tentatio probatio est, & omnis probationis effectus habet fructum suum: quia homo plerumque etiam sibi ipsi ignotus est.* Quid serat, quidve non serat ignorat, & aliquando praesumit se ferre quod **NON POTEST**, & aliquando des-

Lib. de cate-
chiz. rudibus
cap. 25.
Cap. ult.
Lib. de sancta
Virginitate
cap. 52.
Tract. de
urbis exci-
dio c. ult.
Serm. 18 de
Tempora
In Psal. 32.
In Psal. 43.
In Psal. 55

perat se posse ferre, quod potest. Accedit tentatio quasi interrogatio, & invenitur homo à seipso, quia latebat & seipsum, sed artificem non latebat. Proinde Petrus præsumpsit nescio quid, quod in illo nondum erat &c. vires suas Petrus ignorabat &c. Et eleganter admodum in libro de sancta Virginitate docet, virginem ita præferre virginitatem conjugali bono, ut tamen nesciat utrum illa vel illa conjugata iam pati pro Christo possit, adhuc vero ipsa non POSSIT, & in hoc ei parcat, quia infirmitas eius tentatione non interrogatur. Nonnunquam enim accidit, ut conjugatae possint mortem ferre pro Christo, virgines autem nondum valeant talia, vel pro infirmitate, vel pro ipsa pudicitia sustinere. Unde subiungit saluberrime: Latenti ista in facultatibus & viribus animorum, tentatione panduntur, experientia propalantur. Ut ergo quisque non inflatur ex eo quod videt se posse, humiliter cogitet quod ignorat aliquid præstantius se fortasse non POSSIT, aliquos autem qui illud, quo sibi gloriose notus est, nec habent, nec proficiunt, hoc quod ipse non POTEST, posse. Ecce quoties, quam sollicitè, quam solide, quam instantè sanctissimus Antistes populum, & eruditissimus Doctor Doctores docet, etiam eos qui credunt Deo, & iam iustificati sunt, etiam volentes eonantèque multa Christianæ disciplinæ præcepta implere non posse, & idcirco cælum precibus tundere ut possint.

Quo fit ut iuxta castissima principia doctissimi Præfatis, Christianæ gratiæ regulis in hærendo, nimis enormiter, & supra quam dici potest à tramite veritatis exorbitent, qui humanæ Philosophiæ nimium creduli, dicere & scribere non verentur. Quamdiu ratio non perturbatur, liberam potentemque manere voluntatem ad quamlibet tentationem superandam, cum illa sola cogitatione, quam secum tentatio affert necessario. Quo sanè nihil peccat à Pelagianis libertatem potestatemque humanæ voluntatis extollentibus audacius & superbius dictum fuit. Nam quod à Iuliano iactatum & ab Augustino acriter confutatum fuit, hominem sufficere ingenitè sibi moribus dare leges, non alium sensum habuit, quam quod homo vi liberæ manentis voluntatis posset quemcumque tentationis impetum vincere. Consensum quippe voluntati liberæ extorqueri non posse, nec eam quòquam captivam duci, fixum inter Pelagianos principium tenebatur. Hinc illa eorum in libro secundo de peccatorum meritis & remissione, celebrata cantilena, qua sibi concinnè acutèque dicere videbantur. Quod si nolimus non peccamus, nec præciperet Deus homini quod esset humana impossibile voluntati. Quam diceret, cum peccatū ex libera voluntate nascatur, profectò si solum nolimus, non peccamus, & proinde possumus quamcumque tentationem repugnantem nolendo superare. Eodem enim prorsus modo Scholastici isti arguunt; sed neutri vident, non esse satis velle vel nolle, ut magna quædam præcepta impleantur, tentationesque superentur, sed

A propter libidinem internarum & consuetudinum arctissimarum pertinacem resistentiam opus esse, ut ardentè & fortiter velit: quod non est semper in hominis potestate. Talis enim ardor vel fortitudo voluntatis, non ex sola libertate hominis proficiscitur, aut haberi potest, sed ex delectationis magnitudine, quam animus ex objecto circa quod versatur capit; atque idè cælitus inspirari debet: Quis enim animo, inquit Augustinus; amplectitur aliquid; quod eum non delectat? Aut quis habet in potestate, ut vel occurrat, quod eum delectare possit, vel delectet eum occurrerit. Cum ergo nos ea delectant, quibus proficimus ad Deum inspiratur hoc & præbetur gratia Dei, non natura nostro & industria aut operum meritū comparatur.

Hoc est igitur, quod Augustinus ad illam quam dixi à Pelagianis iactatam vocem, quod si nolimus non peccamus, breviter veraciterque respondet; quod ad nonnulla superanda, qua vel male cupiuntur vel malè metuentur, magnum aliquando & totis viribus opus est voluntatis. Hanc autem vires ad faciendum quod præcipitur, homo etiam fidelis & iustus, non semper habet integras, sed ex ipsa tentatione divisas. Concupiscentiis enim carnalibus pravisque consuetudinibus vulneratus, earumque moribus distractus, bonum quod vult, non fortiter atque integrè vult, sed ut Augustini voce loquar, semi-sauciatam hæc atque illac versat, iactatque voluntatem, parte assurgente cum alta parte cadente luctantem. Quam luctantem sanare & integras volendi vires sibi reddere libertas voluntatis, vel natura ipsa sauciata non potest; sed hoc ad solam pertinet medicinam gratiæ Dei. Hanc igitur doctrinæ istius veritatem, tanquam indubitatam intuebatur Augustinus in verbis quæ produximus, quod ad quadam superanda magnum aliquando & totis viribus opus est voluntati. Nam istæ magnæ totæque vires voluntatis, sunt effectus magnæ & non passim usitatae gratiæ. Ut enim sit natura voluntatis, ut sit industria studij, illi tribuit, ille largitur. Hanc intuebatur & in illis verbis in Epist. ad Rom. Gratia efficit ut non tantum velimus velle facere, sed etiam possumus. Et in illis quibus inferius dicit, Non sufficere velle nostram, nisi adiuvet Deus. Et aliis verbis, quod cum voluerimus non sufficit voluntas nostra & cursus nosster, nisi Deus vires currentibus præbeat. Hanc & in illis intuebatur in sermone quodam ad populum: Volo ut velis, sed non sufficit ut velis, adiuvas ut pleu velis, & impleas quod velle. Hanc & in illis intuebatur, in libro de perfectione iustitiæ: Non igitur potest homo esse sine peccato, etiamsi velit, nisi adiuvet gratia Dei per IESUM Christum Dominum nostrum. Et multis interiectis in eodem opere: Non aliam ob causam Scriptura commemorat, non esse gratia divina præcepta, nisi ut anima qua illa gravia sentit, intueat se nondum accepisse vires, quibus talia sunt præcepta qualia commendantur, levia scilicet atque suavia, & ortu gentis voluntatis, ut impetret donum facultatis, quo videlicet ea facere possit ac sufficiat. Hanc

Lib. de virginit. c. 47.

Vasq. in r. p. Disp. 97. c. 24. & aliq.

Vide lib. 1. cont. Iul. op. imperf.

Lib. 2. de pecc. merit. c. 3.

Lib. 1. q. 2. ad Simpl.

Vide 1. de pecc. merit. c. 3.

Lib. 1. q. 2. ad Simpl.

In Expus. Prop. ex Ep. ad Rom. 1. 18.

Nam 64.

Serm. 3. de verbis Apst. c. 10.

Lib. de pecc. iust. c. 7.

lib. c. 13.

intue.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

intuebatur & in illis, in libro de Spiritu & littera: Fieret enim perfecta iustitia, id est, opus iustitiae, si tanta voluntas adhiberetur quanta sufficit tanta rei, hoc est, plena & integra. Esset autem tanta, non si homo sua libertate conetur, & extendat se, sed quod si & nihil eorum qua pertinent, ad iustitiam nos lateret, & ea sic delectarent animum, ut quicquid aliud voluptas sive dolor impedit, delectatio illa superaret. Quod ut non fit, non ad impossibilitatem, sed ad iudicium Dei pertinet. Hoc est, non iudicat illud opus iustitiae esse prorsus impossibile, sed opus esse gratia Dei, quae ex iudicio Dei profundo distribuitur, per quam magnitudo tantae voluntatis quanta sufficit, & operis iustitiae possibilitas datur. Hoc enim perspicue docet in sequentibus statim verbis: *Quis enim nesciat, non esse in hominis potestate quid sciat; nec esse consequens, ut quod appetendum cognitumque fuerit, appetatur, nisi tantum DELECTET, quantum diligendum est.* Quasi diceret id quod nos diximus, quod scilicet ille ardor tantae voluntatis ex magna iustitiae delectatione nascatur, quam tribuit nobis, non voluntas libera, sed gratia Dei. Hanc intuebatur & in Confessionum suarum libris, quibus unius voluntatis divisionem & impotentiam mirifice exponit: *Ego cum deliberabam ut iam servitum Domino Deo meo, sicut diu disposueram. Ego etiam qui volebam, ego qui nolebam, ego ego eram. Nec plene volebam, nec plene nolebam. Ideo mecum eundem volebam & dispabam a meipso. Et ipsa dissipatio me invito quidem fiebat nec tamen ostendebat naturam mentis aliena, sed pavam mea. Sed cur voluntatem huius renitentem non illa decantata libertate superabat? Nonne volebat? Nonne satagebat? Nonne conabatur quando dicebat: *Quibus sententiarum verberibus non flagellavi animam meam ut sequeretur CONANTEM post te ire.* Et tamen tanto conatu remittebatur, recusabat & non se excusabat. Cur ergo non voluntas illa prior voluntate murata atque superata est, sicut Scholastici illi & olim Pelagiani fieri posse decernunt? Dicit causam ille qui expertus est conatum lucramque satageantis animae, & videbis eum hanc ipsam quam hic trado intuitum esse veritatem: *Voluntas autem nova, quae mihi esse exerat, ut te gratis colerem, sicutique te vellem, Deus sola certa incumdata, NONDUM ERAT IDONEA ad superandam priorem vetustate roboratam. Hoc est, nondum poterat eam quocumque libere voluntatis conatu superare, eo quod videlicet ipse conatus defectu virium languidus esset, cui caelestem delectationem atque ardorem nondum inspirasset Deus, ideoque similis conatibus expergiscivolentium, qui tamen superari soporis altitudine remerguntur. Hanc intuebatur & in libro de gratia & libero arbitrio, quando istam voluntatis infirmitatem qua fit ut quicquid suis viribus conetur homo, non tamen possit adversantes bonae voluntati suae cupiditates superare, donec gratia Dei majorem vim ardoremque volendi aspiraverit, tam discrete explicat, ac si**

istas quorundam imaginationes de libertate & fortitudine voluntatis, quamdiu ratio videret, ex professo expugnandas suscepisset. *Per hanc gratiam fit, inquit, ut sis homo bonae voluntatis, qui prius fuit voluntatis male. Per hanc etiam fit, ut ipsa bona voluntas, qua iam esse cepit, AU-GEATUR, & TAM MAGNA fiat, ut POSSIT implere divina mandata qua voluerit, CUM VALDE PERFECTEQUE voluerit.* Et adhuc uberius statim post, adversus eos qui ista quasi indomita libertate voluntatis, volendo tantummodo se quolibet repugnantia superare posse putant; *Ad hoc enim valet quod scriptum est, si volueris conservabis mandata, non ut quilibet se posse volendo arbitretur, sed ut homo qui voluerit, & non POTUERIT, nondum se PLENE velle cognoscat.* Et ne aliqua Philosophiae Aristotelicae opinione seductus plenam istam voluntatem conando tantum assequi se posse crederet, *Et orat, inquit, ut habeat tantam voluntatem quanta SUFFICIT ad implenda mandata.* Sic quippe adjuvatur ut faciat quod iubetur. Et iterum inculcans illam voluntatis etiam iustae & bonae adversus cupiditates insufficientiam: *Tunc enim utile est velle cum POSSUMUS & tunc utile est POSSERE cum VOLUIMUS.* Nam quid prodest si quod non POSSUMUS, volumus, aut si quod POSSUMUS nolumus. Et ne quis in huius doctrinae intelligentia caligaret, & isto iam dicto Recentiorum argumento terretur, adhuc idem planius exequitur: *Quare non ei sufficit mandatum Dei & voluntas sua quandoquidem si VOLUERIT conservabit mandata? Et ad singularia quaeque mandata contra superbiam luxuriamque delabendo, ad singula subungit, velit ergo & faciat mandata, quoniam si VOLUERIT conservabit mandata.* Sed ut ostenderet illum volendi conatum non semper esse plenum atque integrum, neque eum conando, sed tantum coelitus inspirando posse plenum atque integrum fieri, praeclearissime solidissimeque subiecit: *Certum est enim nos mandata servare, si volumus, sed quia preparatur, hoc est datur, voluntas a Domino, ab illo petendam est, ut tantum VELITUS quantum SUFFICIT, ut volendo faciamus.* Certum est nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bonum &c. Certum est nos facere cum facimus, sed ille facit ut faciamus, praebendo VIRES EFFICACISSIMAS voluntati. Per quas videlicet POSSUMUS & sufficimus renitentes nobis contrariae voluntatis carnalis impetus vincere. Hanc denique veritatem intuebatur in eodem libro quando planissime brevissimeque rem totam in summam contrahendo atque elucidando addit: *Qui ergo vult facere Dei mandatum, & non POTEST, iam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc PARVAM & INVALIDAM: poterit autem, cum MAGNA habuerit, & ROBUSTAM.* Et istum fontem ex quo Petri lapsus fluxit quasi digito ostendens, *Ipsam charitatem, hoc est, magnam voluntatem bonam qua posset, Apostolus Petrus nondum habuit, quando timore Dominum ter negavit Sec. Et tamen quamvis parva & imperfecta non deerat, quando dicebat Domino, Animam*

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib.

lib.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

lib. de grat. & lib. arb. 9. 15.

Amquam meam pro te ponam. PUTABAT ENIM SE POSSE QUOD SE VELLE SENTIEBAT. Non dissimili nempe errore, quam quo Philosophi, laborabat, qui quicquid volendo dumtaxat, seu sola volitione effici sciunt hoc ipso quo se velle sentiunt, etiam se posse arbitrantur, ne videlicet liberæ voluntati fiat injuria. Quasi verò non esset inter velle & posse etiam in ipsa voluntate seu in volitione differentia. Quam sanè libro de gratia & libero arbitrio etiam sanctus Bernardus expressit: *Nec aliunde, inquit, nosse se defectus venit, de quo Apostolus, ut non quacumque vultis illa faciatis. Velle si quidem inest nobis ex libero arbitrio non etiam posse quod volumus; non dico velle bonum aut velle malum, sed tantum velle. Et multò inferius: Neque enim ad liberum arbitrium (quantum in se est) pertinet aut aliquando pertinet, posse vel sapere, sed tantum velle; nec potentem facit creaturam nec sapientem, sed tantum volentem. Non ergo si potens aut sapiens, sed tantum si volens esse desierit, liberum arbitrium amississe putanda erit. Vbi enim non est voluntas, nec libertas. Non dico si velle bonum; sed si velle omnino creaturæ desierit &c.*

Hæc igitur omnia plenissime planissimeque demonstrant, nihil esse in sancti Augustini doctrina certius ac fundatius, quàm esse præcepta quædam, quæ hominibus non tantum infidelibus, excecatis, obduratis, sed fidelibus quoque & iustis, volentibus, conantibus secundum præsentem quas habeat vires, sunt impossibilia; deesse quoque gratiam, qua fiant possibilia: hoc enim sancti Petri exemplo aliisque multis quotidie manifestum esse, qui tentantur ultra quam possint sustinere: nec illam implendi talia præcepta difficultatem inde proficisci, quod actus implendi debeat esse supernaturalis vel meritorius, vel aliquid simile (quæ Augustino nunquam in mentem venerunt) sed ex eo quod vires voluntatis infirmæ sunt, propter concupiscentiam a volendo bono retrahentem; ejus renisu fit, ut vires voluntatis distraherentur, a que, ita homo non plene velit, non integre velit, non totâ voluntate velit. Talem autem voluntatem non esse idoneam ut superet alteram vetustate roboratam, quia per illam nondum potest homo tantum velle, quantum sufficit ut volendo faciat: poterit autem cum habuerit magnam & robustam. Hanc verò sibi tribuere, non esse potestatis humanæ, sed solius gratiæ Dei; quam propterea assidue ex fide invocamus. *Ut si forte tentari superimus à concupiscentia nostra, adiutorio eius non deseramus, ut in eo POSSIMUS vincere, ne abstrahamur illecti.* Nam postquam semel homo in peccatum præcipitatus est, vitium quoddam volendi suâ voluntate contraxit, ubi amissis viribus, non ea qua vulneratus est, voluntate seu volendi facilitate sanatur. Ad hanc igitur sanitatem voluntatis assequendam, ut quemadmodum subinde necessarium est, ferti erit, plene atque integre velle possumus, repugnantisque libidinis seu contrariæ voluntatis motus vincere, gratiam invocamus,

hoc ipso clarissima voce profiterentes, deesse nobis sufficientem ad illa præcepta faciendam potestatem.

Quantum itaque ex eodem principio confectaneum est, plurimis non dari istam faciendi præcepti possibilitatem quæ precibus implorari solet. Quod ex tribus quoque capitibus indubitatim est. Primo quidem, quia multi fideles non convertuntur ad invocandam gratiam, quæ sola vires illæ voluntatis nasci possunt, atque expectari debent. Plurimi quippe præsumptione pleni se satis fortes esse putant ad præcepta faciendam, si tantum velint; quia superbia occulta implicat non invocant adiutorem Deum. Hinc Augustinus: *Habes & adiutorem qui te expectat pugnantem, sublevat laborantem, sed si invenit sperantem, odit enim superbientem.* Quod multis Augustini testimoniis non esset difficile confirmare, nisi res esset per se perspicua. Hoc itaque proprium sancti Petri malum fuit, quamvis & fidelis esset & bonus, quando non solum jam volebat pro Christo mori, sed etiam de sua fortitudine multa promittebat, pro qua impetranda orare debuisset. Itaque gratia desertus implere non potuit, quod se velle sentiebat. *Quid enim, inquit, homo sine gratia Dei possit, timor vestri Apostoli videtur ostendit. Per solum enim liberum arbitrium non addito etiam Dei auctore promiserat se pro Domino moriturum. Sed quid est homo sine gratia Dei, nisi quod fuit Petrus cum negaret Christum? Ut ita videlicet totum humanum genus posset agnoscere, nihil se sine Dei gratia prævalere. Huiusmodi nominum infinitus in Ecclesia, pro dolo, est numerus. Tales autem per frequentes lapsus ad infirmæ voluntatis suæ agnitionem perducuntur; si tamen eis miseretur Deus, ut vel sic confusi ipsaque confusione humiliati in timore ac tremore discant operari salutem suam, & ab ipso solo faciendi vires expectare. Deus enim hoc ipsum eis facit proficere in bonum, quia humiliores volent atque doctores. Quemadmodum latius sanctus Augustinus exiequitur. Simili malo & ipse Propheta licet mitius, laborabat quando dicebat, in abundantia mea non movebor in æternum. Et ut Augustinus, sibi tribuebat quod à Domino habebat. Itaque Deus avertit faciem suam ab eo, & factus est conturbatus. Nempe ostendendum ei fuerat, unde haberet, ut reciperet humilia quod superbus amiserat. De qua desertione Dei, & impotentia aliisque eo spectantibus, cum lex talonatur foris & intus deficit gratia, & nos in superioribus multa diximus. Secundò quia non omnes etiam qui petunt à Deo vires illas magnas præcepta faciendi & cupiditatem superandi, impetrant id quod petunt, prout nimis experientia & ex ipsa oratione Dominica manifestum est. Nam quamvis Apostolus Iacobus dicat, quod Deus dat omnibus affluenter, ut sapientiam ita & potentiam ardoremque voluntatis, illis tamen dat qui postulant in fide nihil habescentes. Vade Augustinus explicans, quibus omnibus*

Bernard. lib. de grat. lib. 4. 7b.

Lib. 2. de pecc. meritis. c. 4.

Ibid.

In app. Scrm. 3.

Scrm. 124.

Delectio

lib. de Cris.

cap. 1. q. 5.

lib. de nat.

cap. 24. 25.

cap. 25. de nat.

cap. 26. 27.

cap. 28. 29.

cap. 30. 31.

cap. 32. 33.

cap. 34. 35.

cap. 36. 37.

cap. 38. 39.

cap. 40. 41.

cap. 42. 43.

cap. 44. 45.

cap. 46. 47.

cap. 48. 49.

cap. 50. 51.

cap. 52. 53.

cap. 54. 55.

cap. 56. 57.

cap. 58. 59.

cap. 60. 61.

cap. 62. 63.

cap. 64. 65.

cap. 66. 67.

cap. 68. 69.

cap. 70. 71.

cap. 72. 73.

cap. 74. 75.

cap. 76. 77.

cap. 78. 79.

cap. 80. 81.

cap. 82. 83.

cap. 84. 85.

cap. 86. 87.

cap. 88. 89.

cap. 90. 91.

cap. 92. 93.

cap. 94. 95.

cap. 96. 97.

cap. 98. 99.

cap. 100.

det Deus affluenter sapientiam, Vtique his omnibus, inquit, qui sic petunt, & tantum petunt, quomodo & quantum res tanta petenda est. Non enim quilibet quælibet impetrat oratio, sed fervens, fide immobilis, perseverans. Quæ de re tanquam in Christianæ disciplinæ regulis fundatissima multa dici possunt. Ex quo etiam nascitur, ut etiam illis quibus Deus istam voluntatis fortitudinem tribuere constituit, diu tamen sæpe differat gratiam suam, partim ut eis adjuvantis gratiæ necessitas magis ipsa suberactione commendetur, iuxta illud sancti Doctoris: *Nec in eo ipso vult nos damnabiles esse sed humiles, commendans nobis eandem gratiam suam, ne facilitatem in omnibus affectus, nostrum paternus esse quod eius est: partim ut prober hominem quantis polleat viribus voluntatis, non ut ipse, sed ut homo instruat & innotescat sibi: Bene ergo, inquit, aliquando Deus differat adiutorium suum, ut prober hominem, ut exerceat hominem, ut ipse sibi homo innotescat. Nam Deum nihil laet. Itaque subinde subtrahit auxilium suum ut eis propriæ infirmitatis agnitio profundius imprimatur, si nec eis interea indendentem longoque tempore cadere & surgere. Nam de talibus dicit: Voluerunt satari quia cognoverunt se laborare, quod non cognoscunt, nisi datam legem implere non possent. Nimium ut alibi perspicaciter notat, si primum homo cum vellet, posset, & non sentiret adversos se obstantes cupiditates, nec vinculis suis gravata anima consideretur, suis viribus tribueret, quod se posse sentiret, & non confisteretur Domino miserationes eius. Vtriusque verò radicis assignata causa est, quia & orare Deum gratia spiritualis est, ut Ambrosius ait; & ut Augustinus spiritualiter clamemus ad Deum. Ex quo efficitur ut & istam gratiam orandi seu postulandi vires voluntatis Deus cui voluerit & quantum voluerit largiatur. Spiritus enim qui ubi vult spirat, sicuti spiritum gratia ita, & precum effundit ubi vult. Quæ de causa nec orare delectat aut lubet, nisi Deus ut lubeat inspiciat, & quando jam lubet non tunc semper ardore lubet, quanto necessarius est, ut sic petamus ac tantum petamus, quomodo & quantum res tanta petenda est. Non enim exigua quorundam hallucinatio est, qua putant semper adesse homini gratiam ut petat, ac tam ardentem petat, ut infallibiliter impetret id quod petit. Vnde, ut & alibi diximus & sæpius dici necessarium est, non sine causa dixit Augustinus: Nonne aliquando ipsa oratio no-*

Astra sic tepida est, vel potius frigida, & panem nullum, imò omnino interdum ita nulla, ut neque hoc in nobis cum dolore advertimus? Quia si vel hoc dolemus, iam oramus. Quid ergo aliud ostenditur nobis nisi quia & petere, & querere, & pulsare ille concedit, qui ut hac faciamus, iubet? Cum ergo plurimi vel non petant gratiam illam qua possint ac sufficienter præcepta facere, vel non ita petunt ut ad impetrandum necessarium est, nec omnibus gratiam vel ferventer petendi vel omnino petendi Deus largiatur, apertissimum est fidelibus multis deesse illam sufficientem gratiam, & consequenter illam perpetuam, quam quidam prædicant faciendi præcepti potestatem. Itaque sanctus Thomas Augustini vestigia secutus; audeat ac resolutè dicit: Si in potestate hominis esse dicatur aliquid excluso auxilio gratia, sic ad multa tenetur homo ad qua non potest sine gratia præparante, sicut ad diligendum Deum & proximum, & similiter ad credendum articulos fidei. Sed tamen hoc potest cum auxilio gratia: quod quidem auxilium quibusdam inque divinitus datur, misericorditer datur, quibus autem non datur, ex iustitia non datur, in penam præcedentis peccati, ut saltem originalis peccati, ut Augustinus dicit libro de Correctione & gratia. Cum enim ibi dixisset Augustinus, Angelos & Adamum recentem conditum non fuisse peccaturos cadendo, si gratia ad standum defuisset, de homine iam lapsa adjicit: Nunc autem quibus deest tale adiutorium, iam pena peccati est, quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum. Et sanctus Thomas libro tertio contra Gentes de peccatis illorum quibus per culpam gratia subtrahitur, dicit: Nihilominus tamen hoc eis imputatur ad culpam, quia hic defectus ex culpa præcedente in eis relinquitur. Sicut ebrius ab homicidio non excusatur quod per ebrietatem committit quam sua culpa incurrit. Ex quibus conficitur non aliter verum esse, quod Deus non jubeat impossibilia, nisi quia quæcumque jubet, hominis voluntate per omnipotentem gratiam Dei adjutâ fieri possunt, juxta illud responsum Augustini, quando eadem quæstione petebatur. His atque huiusmodi alijs innumerabilibus testimonijs dubitare non possum, nec meritis, & s. Deum aliquid IMPOSSIBILE homini præcipisse, nec Deo ad optulandum & adiuvandum, quo fiat quod iubet, IMPOSSIBILE aliquid esse. Ex quibus duobus principiis concludit responsum quam dedimus; AC PER HOC POTEST HOMO, SI VELIT, ESSE SINE PECCATO ADIUTUS A DEO.

s. Thom. 2. 2. q. 2. 4. 5. ad 1.

Aug. lib. de cor. & grat. 1. 11.

s. Thom. lib. 3. cont. gentes. 1. 160.

Lib. 2. de pecc. meritis. 1. 6.